

Kaukopalvelusta kohti yhtä kokoelmaa

Antti Virrankoski

Korkeakoulumaailma ja siinä mukana kirjastot ovat joutuneet ennen näkemättömän myllerryksen kouriin. Normaalin ja jopa melko turvallisen tuntuisen perusturbulenssin lisäksi valtiovalta on päättänyt jättää melko lähtemättömän jalanjälkensä maailmaamme. Valtioneuvoston vielä asettaessa askelmerkkejään, kokoonnuimme lähes naapurissa STKS:n kahden ryhmän yhteistuumin järjestämään seminaariin.

Pohdin pitkään, miten ja millä otsikolla vielä selvemmin sen sanoisi, että kokoelmista ei enää kannattaisi puhua erillisinä vaan yhtenä maailmana, johon eri kirjastot tarjoavat erilaisia väyliä. Pohdin erilaisia vaihtoehtoja, jotka vaihtelivat teennäisen ja pelkästään huonon välillä. Tottahan voisi lausua, että 'yksikään kokoelma ei ole saari' tai 'yksi kansa, yksi kokoelma'. Samalla kun tähdensin itselleni, että kirjallisuudesta lainaaminen kannattaa jättää sen hallitseville, huomasin oikean otsikon tuijottavan minua valmiina, itsestään selvänä ja varmana itsestään.

Kaukopalvelusta lähipalveluun

Otsikko, jonka STKS:n Aineiston saatavuus – työryhmä ja Kansainvälisten asioiden työryhmä yhdessä miettivät, on siinä määrin paljon puhuva ja maailmat kattava, ettei ollut syytä pohtia pidempään. Onhan todellakin kyse siitä, että maailman pienentyessä myös tieto on entistä lähempänä ja sulautumassa yhdeksi. Kokoelma ei ole enää kaukana vaan täällä, tässä ja nyt. Kaukopalvelu on entistä enemmän lähipalvelu. Siitä seminaarimme kertoi.

Seminaarin aluksi Varastokirjaston *Pentti Vattulainen* toi terveiset IFLA:n maailmasta ja valotti meille Lyonin julistuksen sisältöä ja tavoitteita. Julistuksen mukaan jokaisella ihmisellä tulee olla kestävän kehityksen ja demokraattisen yhteiskunnan tarvitsemaan keskeiseen informaati-

oon. Tavoitteena on myös, että kaikki myös pystyvät tämän tiedon ymmärtämään ja jakamaan sitä. Vaikka julistuksen painopiste on kehittyvien informaatioyhteiskuntien tukemisessa, ei meillä täällä pohjolassakaan ole syytä olla alati puolustamatta tiedon avoimuutta ja sen merkitystä yhteiskunnan ja sen toimivuuden, kehityksen ja turvallisuuden kannalta. Avoin tieto on sekä yksilön että yhteiskunnan perusoikeus.

Seuramme puheenjohtaja *Jarmo Saarti* jatkoi viemällä näkökulman kansainvälisen tason julistuksista jälkidigitaalisen yhteiskunnan haasteisiin. Esitys päättyi kirjaston roolin pohdintaan. Miten kirjasto määrittelee itsensä tässä pirstaloituneessa, koko ajan uudelleen itsensä luovassa ja verkottuvassa lukemattoman samanaikaisen muutoksen maailmassa? Onko ainoa tie pirstaloitua maailman mukana?

Avoin tiede ja Pihtipudas

Yksi seminaarin suunnittelun lähtöajatuksista oli keskustella, mikä on yhtenäisen kirjastoverkon ja yhden kokoelman merkitys yksittäisen kansalaisen kannalta. Onko Pihtiputaan mummolla edelleen pääsy akateemiseen tietoon? Yleisten kirjaston ääntä edusti Helsingin kirjastotoimen johtaja *Tuula Haavisto*, joka toi vahvasti esiin kirjastojen merkityksen kansalaisten ja yhteisöjen kannalta. Elektronisten aineistojen yhteiskäytön ongelma on läsnä myös yleisten kirjastojen puolella, mi-



Oli kohderyhmä mikä tahansa, Finna kiinnostaa aina. Äänessä tällä kertaa Kansalliskirjaston Timo Laine

kä asettaa Pihitiputaan mummot ja vaikkapa Oulun papat eriarvoiseen asemaan. Tilannetta ei auta digitaalisen maailman ”rahastusmallit”, jotka ajavat kuntia eri kasteihin varallisuuden mukaan. Näin ollen yleisen kirjaston missio kansalaistai-tojen vaalijana nousee arvoon arvaamattomaan.

Seminaarimme ohjelma oli rakennettu niin, että tilannekuvan toteamisen jälkeen etenimme ratkaisujen kautta kohti onnistumisia ja lopputkäyttäjää. Ratkaisuosaston kärkenä sai kunnian toimia alallamme, jos ei nyt messiaanisiin mitasuhteisiin, niin ainakin Godot’n lailla odotettu *Finna*. Kansallista ratkaisua esittelemässä ollut Kansalliskirjaston *Timo Laine* lähti liikkeelle Finnan tavoitteista, jotka ovat kuin seminaarimme otsikon jalosteita – integroidut palvelut, yhteinen asiakasliittymä ja päällekkäisen työn vähentäminen kuulostavat vastauksilta huutoihimme. Esityksen jälkeisen keskustelun runsaus osoitti jälleen kerran, miten suurien asioiden kanssa ollaan tekemisessä ja kuinka laajalti Finna koskettaa alan toimijoita kaikilla sektoreilla.

Jos on Finna vielä matkalla kohti lopullista menestystä, ollaan AMK-kirjastoissa jälleen kerran oltu ketteriä. Tampereen Ammattikorkeakoulun kirjaston *Eija Mustonen* osoitti, miten mutkatto-

masti asioita voidaan saada aikaan, jos vain tahtoa löytyy. Aloitettuaan kahdenvälisen maksutoman kaukopalvelun ensin Jyväskylän, Turun ja Diakonia ammattikorkeakoulujen kanssa, on yhteistyö sitten toukokuun seminaarin leviämässä jo laajemmallekin käsittäen kohta lähes kaikki maamme ammattikorkeakoulukirjastot. Aineisto liikkuu, asiakkaat ja laskut eivät – kaikki voitavat! Nyt ei tarvitse kuin seurata AMK-sektorin viitoittamaa tietä.

Tutkija asettaa riman korkealle

Seminaarin viimeisen sanan sai asiakas, joka oikeustieteilijä *Panu Minkkisen* hahmossa visioi koko maan kattavasta elektronisesta tieteellisestä kirjastosta. Toisaalta on huojentavaa tietää, että tutkijayhteisöllä on samanlainen haavekuva kuin meillä. Samalla hiipii sieluun kuitenkin tietoisuus kaikista niistä esteistä, joita todellisuuden ja haavekuvan välille jatkuvasti rakentuu. Mutta onpahan siinä ainakin tavoitetta, kun ryhdymme yhdessä tuumin esteitä poistamaan, kiertämään, edes alentamaan ja joskus jopa esteiden pystyttäjiä lahjomaan. Ei se yksi kokoelma ainakaan itsestään synny.

Palautteen perusteella voi todeta, että ohjel-



*Kuten Eija Mustonenkin esityksessään totesi, yhteistyö kannattaa aina. Ammatti-
korkeakoulukirjastojen välinen mutkaton yhteispeli toimikoon kannustavana esi-
merkkinä koko tietoolalle.*

maan oltiin pääosin tyytyväisiä. Finnasta olisi haluttu kuulla lisääkin ja toisaalta Minkkinen toi aina tervetulleen tuulahduksen kirjastojen ulkopuolelta ja tutkijan arjesta, mihin liittyvä tieto on monella tapaa kirjastolle välttämätöntä.

Seminaarin yksipäiväisyyttä hieman moitittiin. Toiveena selvästikin olisi, että harvoin toisaan kasvotusten tapaaville kollegoille tarjoutuisi enemmän aikaa ylläpitää sosiaalisia kontakteja seminaarin lomassa. Erityisesti nyt vallitsevassa taloudellisessa tilanteessa kirjastoammattilaisille

tarjoutuu muutenkin entistä vähemmän ammatilliseen verkostoitumiseen, mikä myös STKS:n on hyvä pitää mielessä tulevia seminaareja suunnitellessaan. 📖

Tietoa kirjoittajasta:

*Antti Virrankoski, palvelujohtaja
Eduskunnan kirjasto
STKS:n aineiston saatavuus –työryhmän puheenjohtaja
Email. antti.virrankoski@eduskunta.fi*